

# Yhtenäinen peruskoulu - loppuraportti

## Enhetskola – slutrapport

Kauniaisten kaupunginhallituksen asettama työryhmä

En arbetsgrupp tillsatt av stadsstyrelsen i Grankulla



Kauniaisten kaupunki  
Grankulla stad

## **Sisältö**

1. Tausta
2. Mikä on yhtenäinen peruskoulu?
  - 2.1. Määritelmät
  - 2.2. Kansalliset normit ja ohjaus
  - 2.3. Kokemukset yhtenäisestä koulusta
3. Nykytila
4. Lukion tulevaisuuden haasteet
5. Aloite yhtenäisestä koulusta ja selvitys
6. Eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointi

Liite 1 Kustannusarvio

Liite 2 Tilatarve

Tausta-aineisto ja vaikutusarviointi (virkamiesraportti)

# 1. Tausta

Kaupunginhallitus asetti 15.4.2014 työryhmän selvittämään ja valmistelemaan yhtenäisen peruskoulun perustamista ja lukioiden toimintaedellytysten ja yhteistyön kehittämistä. Samalla KH päätti, että lähtökohdaksi tulee ottaa koulurakennusten säilyttäminen nykyisessä käytössä. Työryhmään nimettiin KH:n edustajat ao. lautakunnista Stefan Stenberg ja Tiina Rintamäki-Ovaska, lautakuntien puheenjohtajat Irmeli Viherluoto-Lindström ja Johan Johansson sekä valtuuston II varapuheenjohtaja Juha Pesonen. Puheenjohtajaksi nimettiin Stefan Stenberg ja työryhmän sihteeriksi sivistystoimenjohtaja Heidi Backman.

Työryhmä päätti selvittää yhtenäisen peruskoulun:

- Taloudellisia vaikutuksia
- Hallintomallia
- Opettajistoa
- Oppilasnäkökulmaa
- Suomenkielisen ja ruotsinkielisen opetustoimen näkökulmia

Työryhmä piti kevään 2014 aikana neljä kokousta, kuuli suomenkielisiä perusopetuksen rehtoreita ja opetuspäällikkö Sari Aarniokoskea sekä ruotsinkielisiä perusopetuksen rehtoreita ja opetuspäällikkö Bjarne Mollgrenia. Väli raportti toimitettiin kaupunginhallitukselle 15.10.2014 ja opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnille sen jälkeen tiedoksi.

Työryhmä piti syksyn 2014 aikana kaksi kokousta, vieraili yhtenäisessä peruskoulussa Vanttilan koulussa Espoossa ja Sipoonlahden koulussa Sipoossa ja selvitti lukion roolia ja kuuli lukiorehtoreita.

Työryhmä piti vuonna 2015 viisi kokousta ja kuuli lukion opettajien edustajaa, luottamusmiehiä, pääluottamusmiestä ja henkilöstöpäällikköä. Kaikkia suomenkielisiä opettajia kuultiin kyselyn muodossa tammikuussa. Työryhmä kuuli myös opetuspäällikköä tilatarpeista ja talousjohtajaa taloudellisista vaikutuksista.

Valtioneuvoston toista astetta koskevat rakennepoliittiset muutokset muuttuivat monta kertaa selvityksen aikana, mikä vaikutti selvitystyöhön vielä vuoden 2015 puolella.

Raportissa on hyödynnetty liitteenä olevaa laajaa virkamiestuotettua tausta-aineistoa (2.3.2015) ja eri vaihtoehtojen vaikutusarviointia.

Kauniainen 16.4.2015

Stefan Stenberg

Tiina Rintamäki-Ovaska

Irmeli Viherluoto-Lindström

Johan Johansson

Juha Pesonen

## 2. Mikä on yhtenäinen peruskoulu?

### 2.1. Määritelmät

Tarkkoja määritelmiä ei löydy normeista, mutta tässä raportissa käytetään termejä seuraavassa merkityksessä.

**Yhtenäinen peruskoulu** (enhetskola) on hallinnollisesti yhden rehtorin alaisuudessa toimiva koulu, joka sisältää kaikki perusopetuksen vuosiluokat (1-9), joskus myös esi- ja lisäopetuksen (0-10). Koulu voi toimia yhdessä tai useammassa toimipisteessä. Koululla on myös hallinnollisesti yhtenäinen henkilöstö. Hallinnollisesti yhtenäinen peruskoulu on aina paikallinen ratkaisu; kansalliset normit tai kehittämistyö eivät sitä edellytä.

**Yhtenäinen perusopetus** (sammanhållen grundskola) on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen, yhdeksänvuotinen kokonaisuus. Kansalliset normit ja ohjaus edellyttävät yhtenäistä perusopetusta. Uusi opetussuunnitelma (2016) entisestään vahvistaa tätä. Kehittämisen lähtökohtana on oppilaan kannalta yhtenäisesti ja mielekkäästi etenevä oppimispolku, jossa ei ole syrjäytymistä mahdollistavia nivelvaiheita.

### 2.2. Kansalliset normit ja ohjaus

Perusopetuslaki ja –asetus (628/1998) tulivat voimaan vuoden 1999 alusta ja vuonna 2001 valtioneuvosto antoi asetuksen perusopetuksen tavoitteista ja tuntijaosta. Näiden normiuudistusten myötä oli ensimmäisen kerran mahdollista toteuttaa opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen, yhdeksänvuotinen peruskoulu, joka ei enää jakaudu ala- ja yläasteeseen. Uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 rakennettiin tälle pohjalle. Perusteet määrittivät perusopetuksen opetuksellisen yhtenäisyyden, mikä tarkoittaa, että koko perusopetuksella on yhteinen arvopohja, tehtävä, tavoitteet ja yhtenäinen oppimiskäsitys. Oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt on määritelty tuntijakopäätöksen mukaisesti kullekin vuosiluokalle ja kokonaisuusien nivelkohtiin on laadittu kansalliset hyvän osaamisen kuvaukset ja 9. vuosiluokan loppuun päättöarvioinnin kriteerit.

Perusopetus nähdään osana elinikäisen oppimisen jatkumoa. Kehittämisen lähtökohtana on oppilaan kannalta yhtenäisesti ja mielekkäästi etenevä oppimispolku, jossa ei ole syrjäytymistä mahdollistavia nivelvaiheita. Huomiota on suunnattava perusopetuksen joustavaan alkuun, kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan niveleen sekä perusopetuksen päättövaiheen kehittämiseen. Yhtenäisyys merkitsee myös kokonaisvaltaista huolenpitoa kaikkien oppilaiden oppimisesta ja hyvinvoinnista. Yhtenäisyys tarkoittaa niin ikään haastetta korkeatasoiseen opetukseen ja oppimisympäristöön peruskouluissa. Kyse on siis perustaltaan pedagogisesta muutoksesta, jonka tavoitteena on johdonmukainen ja eheä koulupolku oppilaalle ja toisaalta kokonaisvaltaisen kasvatusta- ja opetustyön mahdollistuminen opettajille. (Pietilä & Vitikka 2007.)

Joulukuussa 2014 hyväksytyissä vuoden 2016 opetussuunnitelman perusteissa on tavoitteena vahvistaa kasvua ja oppimista jatkumona, joka huomioi oppijan kehitysvaiheen. Perusteiden kokonaisrakenne on muuttunut tuntijaon siirtymävaiheet paremmin huomioon ottavaksi ja opetuksen yhtenäisyyttä ja eheyttä tukevaksi. Perusteasiakirja jäsentyy neljän kokonaisuuteen, joita ovat kaikkien oppiaineiden opetusta yhdistävät yleiset linjaukset sekä vuosiluokat 1-2, 3-6 ja 7-9. Jokaisessa vuosiluokkakokonaisuudessa käsitellään koulupolun siirtymävaiheiden merkitystä ja kunkin vaiheen erityistä, oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottavaa tehtävää.

Opetussuunnitelman perusteista löytyy erillinen luku, joka koskee yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuria. Perusteissa painotetaan oppilaan monipuolisen kasvun tukemista ja identiteetin vahvistamista vuorovaikutteisessa, toisia kunnioittavassa ja kestävässä kehitystä edistävässä toimintatavassa. Lähtökohtana on tulevaisuudessa tarvittava sivistys ja laaja-alainen osaaminen taitojen merkitystä korostaen ja oppiaineiden välistä yhteistyötä vahvistaen sekä yhteisöllisen oppimisen mahdollistaminen monipuolisessa oppimisympäristössä. Lisäksi opetussuunnitelma-luonnoksessa korostetaan paikallisen opetussuunnitelman tehtävää edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä, vahvistaa koulutuksellista jatkumoa ja siten luoda hyvä perusta toisen asteen koulutukseen siirtymiselle. Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena.

### **2.3. Kokemukset yhtenäisestä koulusta**

Vuonna 2013 koko maan peruskouluista 24 % oli vuosiluokat 1–9 käsittäviä yhtenäisiä kouluja. Maaseutumaisissa kunnissa, missä etäisyydet ovat pitkät, on edelleen saavutettavuuden vuoksi pieniä alakouluja, kyläkouluja, muuten yhtenäiset koulut ovat yleistymässä. Viime vuosien trendi on, että yhtenäinen perusopetus järjestetään samassa rakennuksessa silloin kun se on mahdollista. Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi 30.3.2015 opetustoimen palveluverkon kehittämisen tavoitteet: ”Kaupunginhallitus toteaa, että palveluverkon kehittämisen tavoitteet muodostavat yleiset suuntaviivat palveluverkon kehittämiseen.”

”Kaupungin järjestämä suomenkielinen perusopetus pyritään kokoamaan yhtenäisiin, vähintään kaksisarjaisiin peruskouluihin, joissa on kaikki vuosiluokat.”

”Kaupungin lukiot toimivat omissa rakennuksissaan. Riittävän monipuolisuuden ja valinnaisuuden turvaamiseksi suomenkielisissä lukioissa on vähintään 500 opiskelijaa ja ruotsinkielisissä vähintään 400 opiskelijaa. Yksittäisten lukioden kurssitarjontaa täydennetään lukioden välisellä yhteistyöllä.”  
Espoossa lautakunta ei ole tehnyt linjausta, mutta suomenkielisen opetustoimen arvopohjaan on nostettu perusopetuksen yhtenäisyys.

Kokemukset yhtenäisistä kouluista ovat positiivisia johdon, opettajakunnan, oppilaiden ja huoltajien näkökulmasta. Ratkaisu on kokemusten perusteella sekä pedagogiselta että taloudelliselta näkökannalta katsottuna hyvä. OAJ:n kanta yhtenäiseen kouluun on ollut myönteinen.

Työryhmä vieraili kahdessa kiinteistössä sijaitsevassa yhtenäisessä koulussa Sipoossa ja yhdessä kiinteistössä toimivassa yhtenäisessä koulussa Espoossa. Yhteistyön luokan- ja aineenopettajien välillä koettiin parantuneen, siirtymisvaiheen vuosiluokkien 6-7 välillä vähentyneen ja kiusaamiseen puuttumisen helpottuneen. Oppilaiden ikäeron vuoksi isojen oppilaiden ei tarvitse kilpailla pienten kanssa, jolloin positiiviselle vuorovaikutukselle oppilaiden välillä jää uudenlaista tilaa toisin kuin perinteisessä yläkoulussa. Isommat oppilaat saavat olla ”lapsia” kauemmin. Yhtenäisen koulun etuna on, ettei oppilaiden tarvitse vaihtaa koulua vuosiluokalta 6 vuosiluokalle 7. Tämä säästää opettajien, oppilashuollon ja vanhempien voimavaroja.

Yhtenäisessä koulussa voi käyttää sekä taloudellisia että henkilöresursseja tehokkaammin kuin erillisissä ala- ja yläkouluissa. Johtamiseen ja erityistoimintoihin jää enemmän resursseja. Yhtenäinen koulu tuo lisää osaamista, mm. kaksoiskelpoisia opettajia. Aineenopetusta voidaan osittain aloittaa jo vl 5-6. Tunnit riittävät paremmin, koska luokanopettaja voi antaa myös aineopetusta yläkoulussa. Yhtenäisessä koulussa voi paremmin käyttää hyödyksi henkilökunnan osaamista ja sen joustavuutta, jos matkoja eri kiinteistöjen välillä ei ole. Lisää tietoa kokemuksista löytyy tausta-aineistosta.

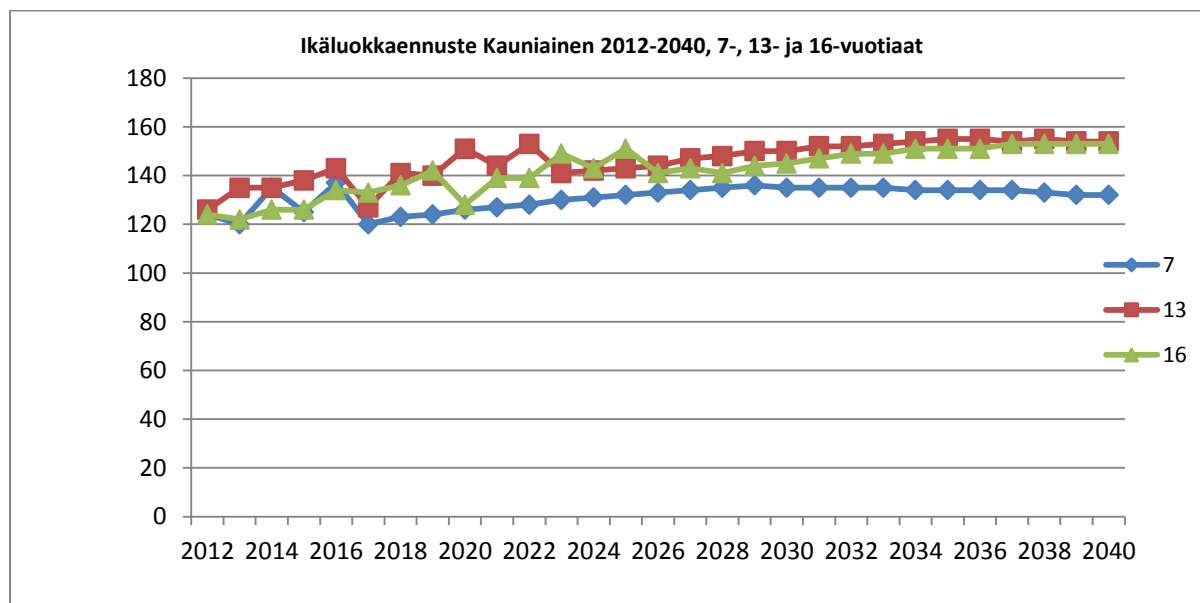
### 3. Nykytila

Tässä esitellään yhteenveto opetustoimen nykytilasta. Tarkemmat tiedot löytyvät tausta-aineistosta.

Perusopetuksen oppilasmäärä Kauniiaisissa on viime vuosina kasvanut ja Tilastokeskuksen väestöennusteiden mukaan 7-, 13- ja 16-vuotiaiden kauniiaislaisten määrä kasvaa ja koko seudulla kasvaa ikäluokat myös ajanjaksolla 2015–2040.

Oppilasmäärä	2012-13	Perusop.	2013-14	Perusop.	2014-15	Perusop.
Mäntymäki	370		383		390	
Kasavuori	340	710	343	726	335	725
Lukio	375		375		375	
<i>Suomenkielinen yht</i>	<i>1085</i>		<i>1101</i>		<i>1100</i>	
Granhult	396		393		403	
Hagelstam	263	659	276	669	297	700
Gymnasiet	280		283		280	
<i>Ruotsinkielinen yht</i>	<i>939</i>		<i>952</i>		<i>980</i>	
<i>Yhteensä</i>	<i>2024</i>		<i>2053</i>		<i>2080</i>	

Vuoteen 2030 mennessä kauniiaislaisten 7-vuotiaiden lukumäärä kasvaa 8 %, 13 -vuotiaiden 9 % ja 16-vuotiaiden 15 %.



Tilastokeskus

Kauniainen palvelee suuressa määrin myös naapurikuntien asukkaita. Vuonna 2013–2014 perusopetuksen oppilaista 27,3 % (387) oli ulkopaikkakuntalaisia. Lukion opiskelijoista vastaava luku oli noin 69 % (451).

**Perusopetuksen oppilasmäärä 2013-14, lukion opiskelijamäärä 2012-13, kotikunnan mukaan**

	Kauniainen	Espoo	Kirkko- nummi	Helsinki
<b>Suomenkielinen opetus</b>				
lukio	92	muista kunnista: 283 (75%)		
perusopetus	480	241	1	1
%	66 %	33 %	0 %	0 %
<b>Ruotsinkielinen opetus</b>				
gymnasiet	108	muista kunnista: 168 (61%)		
grundläggande utbildning	549	141	1	2
%	79 %	20 %	0 %	0 %
<b>Yhteensä</b>				
lukio	200	muista kunnista: 451 (69 %)		
perusopetus	1029	382	2	3
%	73 %	27 %	0 %	0 %

Kaikilla viranhaltijoilla on muodollinen kelpoisuus. Viroissa olevien opettajien kelpoisuusaste on noussut viime vuosina. Kelpoisuusvaatimukset täyttävien opettajien osuus oli syksyllä 2014 virkojen osalta 98 % Mäntymäen koulu, 95 % Kasavuoren koulu ja 97 % Kauniaisten lukio sekä 85 % Granhultsskolan, 94 % Hagelstamska skolan ja 95 % Gymnasiet Grankulla samskola. Kaksoiskelpoisuus on Mäntymäen koulun 8 luokanopettajalla (44 %) ja Granhultsskolanin 4 luokanopettajalla (19 %).

Perusopetuksen oppilaskohtaiset nettokustannukset vuonna 2014 (n. 9 390 €) ylittivät koko maan keskiarvon (8 740 €) vuonna 2013. Lukio-opetuksen opiskelijakohtaiset kustannukset (n. 8 566 €) vuonna 2014 ylittivät myös koko maan keskiarvon (7 610 €) vuonna 2013. Valtakunnallinen oppilaskohtainen yksikköhinta vuonna 2014 oli lukioissa 6 426 € ja tasauksen jälkeen 5 862 €. Perusopetuksen perushinta oli 7 633 € vuonna 2014.

Kasavuoren koulukeskuksen talotekniikkaa ja tiloja laajennetaan ja ajanmukaistetaan henkilöstö-, opetus- ja työskentelytilojen puutteellisuuksien korjaamiseksi v. 2015–2016. Tämä muutos mahdollistaa lukion opiskelijamäärän kasvattamisen 400 opiskelijaan jos täyttöastetta samalla tehostetaan. Mäntymäen henkilöstötilaa ja ruokalaa laajennetaan investointisuunnitelman mukaan v. 2017.

Svenska skolcentrumissa H-osan hankkeen on suunniteltu alkavan vuonna 2016 ja liikuntatilan saneerauksen vuonna 2017. Ruotsinkielisen lukion lisärakennuksen tarveselvitystä päivitetään vuonna 2015 vastaamaan muuttuneita tarpeita. Opetustiloja tarvitaan täyttämään kasvavan opiskelijamäärän ja suurempien ryhmien tarpeita. Granhultsskolan on saneerattu alakoulun tarpeita varten vuonna 2003, eikä ole investoinnin tarpeessa.

Mäntymäen kiinteistössä opetustilojen käyttöaste oli 60 % (25 yleisluokkaa) ja taito- ja taideaineiden luokkien käyttöaste oli 44 %, liikuntasalin 110 % (liikuntasalia voi jakaa). Lukion käytössä olevien Kasavuoren luokkatilojen sekä auditorion käyttöaste oli 67 %. Abiturienttien ollessa koulussa tilojen käyttöaste oli 72 %. Yläkoulu oli pääkäyttäjänä 24 luokkatilassa, joiden käyttöaste oli 73 %. Tilat voisivat riittää jos huoneet olisivat oikean kokoisia. Tarkempaa tietoa tiloista ja niiden käytöstä löytyy tausta-aineistosta.

## 4. Lukion tulevaisuuden haasteet

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman uudistuksessa oli määrä toteuttaa toisen asteen koulutuksen järjestäjaverkon rakenteellinen uudistaminen ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen. Hallituksen esitys järjestäjäverkosta (HE 306/2014 vp) annettiin eduskunnalle 4.12.2014, mutta lakia ei hyväksytty ja asia siirtyy seuraavalle hallituskaudelle. Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi kirjeellään 9.2.2015 ennakkotietoa järjestämislupia koskevasta hausta.

Vaikka järjestäjäverkkouudistus ei toteudu nykyisen hallituksen aikana, toimintaa on edelleen sopeutettava tilanteeseen, jossa resursseja on nykyistä niukemmin. Valtioneuvosto on alustavasti päättänyt supistaa lukio-koulutuksen rahoitusta noin 15–20 % vuosien 2014–2017 aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoitti kirjeellään 9.2.2015 kuntien saavan huhtikuussa 2015 ministeriön arvion siitä, kuinka paljon lukion rahoitus keskimäärin tulee pienemään valtioneuvoston kehyskauden 2016–2019 aikana. Ministeriön alustavan tiedon mukaan lukiokoulutuksen rahoituksen taso vuonna 2017 on 90,6 % suhteessa vuoden 2014 tasoon. Tämä kehysluku ei kuitenkaan vielä sisällä kaikkia rahoituksen muutoksia.

Kun valtionosuuden yksikköhinta vuonna 2014 oli 5 862 euroa, tulee se supistusten jälkeen olemaan tämän hetkisten tietojen mukaan 5 311 euroa vuonna 2017. Suomenkielisen lukion valtionosuustulot vähenevät vuositasolla 206 625 eurolla vuoteen 2017, jos rakenteellisia muutoksia ei tehdä. Kustannukset, kuten esim. sisäiset vuokrat nousevat lukion osalta saneerauksen takia 193 900 €/v. Valtionosuusleikkaus tulee vastaavalla tavalla vaikuttamaan myös ruotsinkielisen lukio-koulutuksen talouteen. Tiedot löytyvät alla olevasta taulukosta ja liitteestä 2.

Lukion yksikköhinta (euro/opiskelija) lukion opiskelijamäärän mukaan v 2017

Valtionosuuden määrittelyn perusteena oleva yksikköhinta e/opisk.	Kauniaisten yksikkö-hinta e/opisk nykyisissä rakennuksissa	Kaupungin oma rahoitusosuus (ero valtakunnallisen ja paikallisen yksikköhinnan välillä)		Kauniaisten yksikkö-hinta e/opisk mikäli vaihdetaan rakennuksia	Kaupungin oma rahoitusosuus (ero valtakunnallisen ja paikallisen yksikköhinnan välillä)	
		e/opisk.	%		e/opisk.	%
<b>2014, tilinpäätös</b>						
<b>375 opisk.</b>	5862	8566	2704 32 %		2704	32 %
<b>2017</b>						
<b>375 opisk.</b>	5311	9083	3773 42 %			
<b>400 opisk.</b>	5311	8552	3242 38 %			
<b>450 opisk.</b>	5311	8167	2856 35 %	7800	2489	32 %
<b>500 opisk.</b>	5311	7408	2098 28 %	7078	1767	25 %

Yksikköhinnan laskelma perustuu liitteeseen 2

Kauniaisten lukioilla on mahdollisuuksia parantaa tuottavuutta ja vähentää yksikköhintaa kasvattamalla opiskelijamäärää ja ryhmäkokoja. Ryhmäkoon keskiarvo Kauniaisissa on 19 opiskelijaa, kun vastaava luku koko seudulla on 30 opiskelijaa tai enemmän. Kauniaisten lukio voisi kasvattaa opiskelijamääräänsä nykyisestä 375 esimerkiksi 450 tai 500 opiskelijaan (20–33 %) ja Gymnasiet Grankulla samskola nykyisestä 300 noin 10-15 prosentilla. Suurempi volyyymi lisäksi olennaisesti tuottavuutta, eli yksikkökohtaiset kustannukset laskisivat vaikka tarjonta edelleen olisi monipuolinen



(kts yllä oleva taulukko). Opettajien määrää kasvatettaisiin vastaavasti 0,4 henkilötyövuodella (htv). Opiskelijamäärän kasvattaminen on mahdollista, koska varsinkin ikäluokka kasvaa alueella ja lukion kysyntä on hyvä (kts tausta-aineisto, luku 4.1 ja taulukko 3).

Tarkempi lukiostrategia laaditaan virkamiestyöryhmässä kevään 2015 aikana vastaamaan valtakunnallisen lukiorahoituksen leikkaamisesta seuraavia haasteita sekä suomen- että ruotsinkielisen lukion osalta. Strategiat viedään hyväksyttäväksi poliittisiin elimiin.

## 5. Aloite yhtenäisestä koulusta ja selvitys

**Suomenkielisen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan kokouksessa 19.3.2014** asialistan kohdassa muut asiat lautakunnalle saatettiin tiedoksi, että sivistystoimenjohtaja, opetuspäällikkö sekä suomenkielisen opetustoimen kaikki kolme rehtoria ovat käyneet virkamiestasolla alustavia keskusteluja yhteisestä peruskoulusta suomenkielisessä opetustoimessa. Keskustelu on käynnistetty rehtoreiden aloitteesta. Lautakunta totesi, että keskustelua/valmistelua voidaan lautakunnan puolesta jatkaa ja että asia voidaan haluttaessa myöhemmin tuoda lautakunnan käsittelyyn.

**Suomenkielisen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan ylimääräinen kokous järjestettiin 7.4.2014**, jolloin esittelijän alkuperäinen ehdotus oli, että suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päättää osaltaan hyväksyä ja esittää kaupungin hallituksen kautta kaupunginvaltuustolle Mäntymäen koulun ja Kasavuoren koulun yhdistymisen yhtenäiseksi perusopetuksen kouluksi. Perustettavalla yhtenäisellä perusopetuksen koululla on yhteinen hallinto ja opettajakunta ja siihen kuuluu vuosiluokat 1-9. Yhtenäinen peruskoulu aloittaa toimintansa 1.8.2016. Lisäksi lautakunta päättää osaltaan hyväksyä ja esittää kaupungin hallituksen kautta kaupungin valtuustolle koulurakennusten käyttäjien vaihtoa siten, että Kauniaisten lukio siirtyy Mäntymäelle ja Mäntymäen koulu siirtyy Kasavuoren koulukeskukseen. Koulujen vaihto tehdään korjaustöiden sallimassa aikataulussa.

Lautakunnan kokouksessa esittelijä kuitenkin muutti päätösehdotuksen kuulumaan seuraavasti: Lautakunta käy keskustelua yhtenäisestä peruskoulusta ja koulujen käyttäjien vaihtamisesta. Yhtenäistä perusopetuksen koulua ja koulurakennusten käyttäjien vaihtamista käsitellään uudelleen lautakunnan 23.4. kokouksessa. Asukasilta yhtenäisestä peruskoulusta ja koulurakennusten käyttäjien vaihtamisesta pidetään Mäntymäen koulussa 15.4. Nuorisovaltuusto käsittelee asiaa kokouksessaan 5.5. Lautakunta hyväksyi muutetun päätösehdotuksen.

**Lautakunnan kokouksessa 23.4.2014** asialistan kohdassa muut asiat todettiin yhtenäisen peruskoulun tilanteesta, että KH on talouden sopeutusseminaarissa käsitellyt sivistystoimen strategisia kehittämiskysymyksiä, kuten yhtenäistä peruskoulua ja lukioiden tulevaisuuden toimintaedellytyksiä ja päättänyt asettaa (KH § 92) työryhmän selvittämään ja valmistelemaan yhtenäisen peruskoulun perustamista ja lukioiden toimintaedellytysten ja yhteistyön kehittämistä. Työryhmään nimettiin KH:n edustajat ao. lautakunnissa Stefan Stenberg ja Tiina Rintamäki-Ovaska, lautakuntien puheenjohtajat Irmeli Viherluoto-Lindström ja Johan Johansson sekä valtuuston II varapuheenjohtaja Juha Pesonen. Puheenjohtajaksi nimettiin Stefan Stenberg. Työryhmän sihteeriksi kutsuttiin Heidi Backman. Lisäksi KH päätti yhtenäiskoulukysymyksen valmisteluun liittyen, että lähtökohdaksi tulee ottaa, että koulurakennukset säilyvät nykyisessä käytössään.

Lautakunta kävi asiasta keskustelua ja toteaa omalta osaltaan, että yhtenäisen suomenkielisen peruskoulun selvitystyö tulisi suorittaa eri ratkaisuvaihtoehtoilta ottaen huomioon eri vaihtoehtojen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Lautakunta toivoo, että selvitystyössä ei etukäteen rajattaisi esimerkiksi suomenkielisen opetustoimen tilakysymyksiä pois.

Lisäksi lautakunta toivoo, että työryhmä kuulisi suomenkielistä opetus- ja varhaiskasvatuslautakuntaa vielä kevään aikana.

**Koulujen henkilökunnalle** järjestettiin tiedotustilaisuudet jo aikaisemmin maalisi- ja huhtikuussa 2014. **Suomenkielisen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen huoltajille** järjestettiin lautakunnan päätöksen mukaisesti (7.4.2014 23 §) kuulemistilaisuus 15.4.2014 yleisötilaisuuden ”Mistä on hyvät koulut tehty?” jälkeen.

**Nuorisovaltuusto** käsitteli yhtenäisen peruskoulun aloitetta kokouksessaan 5.5. Nuorisovaltuuston jäsenten mielestä idea kuulosti hyvältä. Yhdellä jäsenellä oli hyviä omia kokemuksia yhtenäisestä koulusta.

**Kaupunginhallitus perusti 15.4. tämän selvityksen työryhmän.** Työryhmä tutustui yhtenäiseen peruskouluun kirjallisuuden kautta, teki vierailuja yhtenäisiin kouluihin ja kuuli suomen- ja ruotsinkielisen perusopetuksen johtoa toukokuussa 2014. Ruotsinkieliset rehtorit ja opetuspäällikkö jakoivat yhteisen näkemyksen seuraavista asioista: Ruotsinkielisen opetustoimen koulujen kiinteistöt eivät nyky muodossaan vastaa yhtenäisen koulun yhden kiinteistön periaatteeseen, ruotsinkielinen ja suomenkielinen koulutoimi voivat toimia eri mallin mukaisesti ja suomenkielinen yhtenäinen koulu voisi jopa helpottaa yhteistyötä suomen- ja ruotsinkielisten koulujen välillä.

Työryhmä kuuli opettajien edustajia tammikuussa 2015 ja suomenkielisissä kouluissa ja lukiossa tehtiin tammikuussa 2015 kysely opettajille.

<b>Tukeeko yhtenäinen perusopetus vl 1-9 oppilaan oppimista, kasvua ja hyvinvointia?</b>										
	<b>Mäntymäki</b>		<b>Kasavuori</b>		<b>Perus- opetus yht.</b>		<b>Lukio</b>		<b>Perus- opetus ja lukio yht.</b>	
kyllä	10	38 %	27	84 %	37	64 %				
ei	5	19 %	0	0 %	5	9 %				
en osaa sanoa	11	42 %	5	16 %	16	28 %				
<b>Yhteensä</b>	<b>26</b>		<b>32</b>		<b>58</b>					
<b>Tulisiko ala- ja yläkoulun siirtyä toimimaan samassa kiinteistössä? Tulisiko lukion siirtyä Mäntymäen kiinteistöön?</b>										
kyllä	5	19 %	20	59 %	25	42 %	28	97 %	53	60 %
ei	13	50 %	3	9 %	16	27 %	0	0 %	16	18 %
en osaa sanoa	8	31 %	11	32 %	19	32 %	1	3 %	20	22 %
<b>Yhteensä</b>	<b>26</b>		<b>34</b>		<b>60</b>		<b>29</b>		<b>89</b>	

## 6. Eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointi

Suomenkielisen yhtenäisen peruskoulun mahdollisen perustamisen vaikutuksia on arvioitu erillisessä vaikutusarvioinnissa. Tarkastelussa olevat vaihtoehdot ovat 1) nykytila, 2) yhtenäinen peruskoulu – kaksi toimipistettä ja 3) yhtenäinen peruskoulu – yksi toimipiste.

Yhtenäistä peruskoulua ei ole tarkemmin selvitelty *ruotsinkielisen opetustoimen osalta*, koska siltä puuttuu tällä hetkellä edellytykset (kiinteistöt, oppilasmäärä ja henkilökuntarakenne). Katso myös tausta-aineisto. Sen sijaan yhteistyötä ja siirtymävaihetta ruotsinkielisen ala- ja yläkoulun välillä kehitetään edelleen uuden opetussuunnitelmatyön lomassa. Yhteistyötä suomenkielisen opetustoimen kanssa kehitetään, tavoitteena elävän kaksikielisyyden parantaminen. Ruotsinkielisen lukion roolia vahvistetaan niin, että profiilia edelleen kehitetään ja opiskelijamäärää kasvatetaan. Kevään 2015 aikana yhdistetään ja päivitetään tarveselvitykset koskien ruotsinkielisen lukion liikuntasalia, H-osaa ja lukion lisärakennusta. Yhtenäisen koulun perustamista ruotsinkieliseen opetustoimeen voidaan ottaa uuteen tarkasteluun, jos edellytykset muuttuvat.

Erillisessä vaikutusarvioinnissa on kuvattu suomenkielisen opetustoimen osalta kolmen eri vaihtoehdon vaikutuksia asiakkaille ja henkilökunnalle sekä palvelujen järjestämiselle. Palvelujen järjestämistä tarkastellaan opetuksen, organisaation, talouden, tilojen ja kiinteistöjen kunnostamistarpeiden osalta. Vaihtoehtojen tarkempi kustannusarvio on liitteessä 2.

### Vaihtoehto A: Nykytila

#### Alakoulu Mäntymäen kiinteistössä, yläkoulu ja lukio Kasavuoren koulukeskuksessa

- Mäntymäen rakennus on suunniteltu alakouluksi ja se on ihanteellinen oppimisympäristö alakoulun oppilaille
- Mäntymäen koulun piha on suunniteltu alakoulun oppilaille
- Mäntymäen koulun keskeinen sijainti on hyvä alakoulun oppilaille
- Suomenkielisen opetustoimen toimintakatteen leikkaus on n. 0,4 milj euro/vuosi jos lukion opiskelijamäärää ei kasvateta (opetus- ja kulttuuriministeriön ennakkotieto 9.2.2015 valtiosuuden leikkaamisesta vuoteen 2017, liite 1 ja taulukko s. 7).
- Mahdollisuudet lisätä tuottavuutta ja säästää ovat rajallisia nykyisissä kiinteistöissä lukio-koulutuksen osalta. Lukion yksikköhintaa ei juuri pystytä pienentämään. Opettajien työpanosta ei pystytä hyödyntämään optimaalisesti perusopetuksessa. (kts liite 1). Uhkakuvana, että lukion kurssitarjonta huononee.
- Vireillä olevat investoinnit tehdään nykykäyttöä varten.
- Jos lukion opiskelijamäärää halutaan kasvattaa 500 opiskelijaan tämä on mahdollista rakentamalla uusi lisärakennus Kasavuoren koulukeskukseen (luokkahuoneet väh 60 m<sup>2</sup>, OPH:n suosituksen mukaan opetustiloja 6,1 m<sup>2</sup>/oppilas, 100 opisk = 610 m<sup>2</sup> -> kokonaispinta-ala enintään 1000 m<sup>2</sup>). Tämä aiheuttaisi tarveselvityksen, ja lisää investointikustannuksia (n 3 milj €) ja vuosittaisia vuokratkustannuksia (karkea arvio n.190 000 €/v). Käyttökustannukset nousevat sekä perus- että lukionopetuksen osalta nettotasolla n. 160 000 €/v.
- Johtamisjärjestelmä on selkeä.
- Oppilaiden koulumatkoihin ei tule muutoksia.
- Oppilaantuntemus ei siirry ilman erillisiä siirtymävaiheen yhteistyömuotoja.

## Vaihtoehto B: Yhtenäinen peruskoulu - kaksi toimipistettä

### Lukio ja yläkoulu Kasavuoren kiinteistössä, alakoulu Mäntymäen kiinteistössä

- Mäntymäen rakennus on suunniteltu alakouluksi ja se on ihanteellinen oppimisympäristö alakoulun oppilaille
- Mäntymäen koulun piha on suunniteltu alakoulun oppilaille
- Mäntymäen koulun keskeinen sijainti on hyvä alakoulun oppilaille
- Suomenkielisen opetustoimen toimintakatteen leikkaus on n. 0,4 milj euro/vuosi jos lukion opiskelijamäärää ei kasvateta (opetus- ja kulttuuriministeriön ennakkotieto 9.2.2015 valtiosuuden leikkaamisesta vuoteen 2017, liite 1 ja taulukko s. 7).
- Mahdollisuudet lisätä tuottavuutta ja säästää ovat rajallisia nykyisissä kiinteistöissä lukio-koulutuksen osalta. Lukion yksikköhintaa ei juuri pystytä pienentämään. Opettajien työpanosta ei pystytä hyödyntämään optimaalisesti perusopetuksessa. (kts liite 1). Uhkakuvana, että lukion kurssitarjonta huononee.
- Vireillä olevat investoinnit tehdään nykykäyttöä varten. Ryhmäkokoa ei voida kasvattaa lukio-opetuksessa suurten luokkahuoneiden puuttumisen takia merkittävästi.
- Jos lukion opiskelijamäärää halutaan kasvattaa 500 opiskelijaan tämä on mahdollista rakentamalla uusi lisärakennus Kasavuoren koulukeskukseen (luokkahuoneet väh 60 m<sup>2</sup>, OPH:n suosituksen mukaan opetustiloja 6,1 m<sup>2</sup>/oppilas, 100 opisk = 610 m<sup>2</sup> -> kokonaispinta-ala enintään 1000 m<sup>2</sup>). Tämä aiheuttaisi tarveselvityksen, ja lisää investointikustannuksia (n 3 milj €) ja vuosittaisia vuokratkustannuksia (karkea arvio n.190 000 €/v). Käyttökustannukset nousevat sekä perus- että lukio-opetuksen osalta nettotasolla n. 160 000 €/v.
- Yhteisen toimintakulttuurin luomisen mahdollisuus on käytännössä rajoitetumpaa eri toimipisteiden ja arkikohtaamisten puutteen takia. Opettajien työpanoksen hyödyntäminen yhteisesti on vaikeampaa, sillä rakennuksesta toiseen siirtymisten aikataulutaminen lukujärjestyksiin on tässä yhtenäinen koulumallissa kokemusten mukaan haasteellista.
- Johtoryhmä on pienempi kuin kahdessa koulussa. Työnjako johtavan rehtorin ja virka-apulaisrehtorin välillä on erilainen kuin samassa kiinteistössä toimivassa yhtenäisessä koulussa. Virka-apulaisrehtorista tulee yksikköjohtaja, jonka toimenkuva muodostuu lähes samanlaiseksi kuin rehtorin. Virka-apulaisrehtorin päätösvalta perustuu lautakunnan mahdolliseen delegointipäätökseen.
- Alakoulun opettajista 38 % (10 henkilöä) ja 84 % (27 henkilöä) yläkoulun opettajista katsoo, että yhtenäinen perusopetus vl 1-9 tukee oppilaan oppimista, kasvua ja hyvinvointia ja 50 % (13 henkilöä) alakoulun opettajista ja 9 % (3 henkilöä) yläkoulun opettajista katsoo, ettei ala- ja yläkoulun pitäisi siirtyä samaan kiinteistöön (kts. taulukko s. 10).
- Oppilaiden koulumatkoihin ei tule muutoksia.
- Siirtymävaihe vaatii enemmän panostamista kuin vaihtoehdossa C, jotta tiedot oppilaista siirtyisivät vl 6 ja 7 välillä.

## Vaihtoehto C: Yhtenäinen peruskoulu - yksi toimipiste

### Yhtenäinen peruskoulu Kasavuoren kiinteistössä ja lukio Mäntymäen kiinteistössä.

- Toiminnallisesti sekä pedagogisesti ratkaisu, joka parhaiten vastaa valtakunnallisia normeja yhtenäisyydestä, oppilaiden opetuspolusta, oppimisesta ja tuentarpeesta.
- Yhtenäinen koulumalli on perusopetuksessa yleistymässä oleva malli.
- Tätä vaihtoehtoa käyttäen voidaan lukion osalta vastata lukio-opetuksen taloutta koskeviin haasteisiin.
- Lukiolle oma vahva profiili. Lukion kurssitarjonta on edelleen hyvätasoinen.
- Kokonaistaloudellisesti paras ratkaisu (kts. liite 1 ja taulukko s. 7). Tuottavuutta voidaan lisätä saman verran kuin valtion rahoitus vähenee kun lukio-opiskelijoita on n. 475.
- Kiinteistöinvestoinnit voidaan virkamiesten laskelmien mukaan päivittää niin, että ne vastaavat tulevaisuuden tarpeisiin ilman suurta kustannusnousua. Toukokuussa saadaan vielä arkkitehdin selvitys asiasta. Muutokset vaativat kaikkien koulujen pihojen osalta tarveselvityksiä, jotta pihat vastaisivat sekä pienten että isompien lasten tarpeisiin, esim. paikoitustilat lukiolaisten osalta. (kts liitteet 1-2 ).
- Malli tukee kielikylpyopetuksen kehittämistä. Kielikylpyopetuksen jatkuminen läpi koko peruskoulun helpottuu jos sama henkilökunta on samassa kiinteistössä kielikylpymallin laajentuessa.
- Nuorimpien ja vanhempien oppilaiden välille syntyy luonnollinen vuorovaikutus, mutta eri ikäryhmät voidaan myös sijoittaa esim. eri siipiin.
- Opettajien yhteiskäyttöä voidaan järjestää joustavammaksi. Tuntiopettajien tarve vähenee. Luokanopettajien ja aineopettajien yhteistyö monipuolistaa opetusta, esim. toisen kotimaisen kielen opetuksessa, matematiikassa, luonnontieteissä. Opettajien opetusvelvollisuuksien täyttäminen lukiossa helpottuu. Lukiossa kahden lehtorien opetusvelvollisuus muuttuu 100 prosenttiseksi, nyt 80 prosentti (+ 0,4 htv).
- Johtamisjärjestelmä selkeä ja johtaja on läsnä. Johtoryhmä on pienempi kuin kahdessa koulussa, mutta johtaminen on parempi resursoitu.
- Perusopetuksen ja lukion opettajista 60 % (53 henkilöä) puoltaa kiinteistöjen vaihtoa, (18 % vastustaa sitä ja 22 % ei osaa sanoa). Alakoulun opettajista 50% näkee että rakennusvaihtoa ei pitäisi tehdä (kts. taulukko s. 10).
- Alakoulu ei ole enää keskellä kaupunkia. Kasavuoren kouluun on matkaa enimmillään 3,1 km, mikä pidentää monien kaupungin itäosissa asuvien oppilaiden koulumatkaa nykyiseen verrattuna.
- Koulutustarjonta ja tuki voidaan parhaiten tällä vaihtoehdolla taata taloudellisesti. Lasten kannalta siirtymävaihe on hyvin hoidettu. Opettajakunta on yhteinen ja sama henkilökunta seuraa lasta alakoulusta yläkouluun. Luokan- ja aineenopettajat voivat opettaa sekä alemmilla että ylempillä luokilla.

## **Työryhmän johtopäätökset**

### **Yleistä**

Työryhmä suhtautuu yhtenäiseen perusopetukseen ja yhtenäiseen peruskouluun konseptitasolla positiivisesti. Hallinnollisesti ja pedagogisesti yhtenäinen peruskoulu tukee oppilaan yhtenäistä koulupolkua 1–9 luokka-asteella mm. madaltamalla nivelvaihetta 6:n ja 7:n luokka-asteen välillä, mahdollistaa aineenopettajien joustavamman käytön eri luokka-asteiden välillä ja parantaa oppilaantuntemusta.

Mikäli Kauniaisten kouluverkko ja koulukiinteistöt voitaisiin suunnitella ja toteuttaa puhtaalta pöydältä, työryhmä pitäisi yhdessä kiinteistössä toimivaa yhtenäiskoulua parhaana vaihtoehtona. Yhtenäinen peruskoulu ei kuitenkaan ole suoranaisesti sidottu tilaratkaisuihin, vaan se voidaan toteuttaa yhdessä tai useammassa koulurakennuksessa.

Yhtenäistä perusopetusta toteutetaan Kauniaisissa ja sitä voidaan edelleen kehittää myös nykyjärjestelmän puitteissa yhdistämättä kouluja hallinnollisesti. Tällöin yhtenäisen perusopetuksen tavoitteita eheästä koulupolusta edistetään erillisillä nivelvaihetta madaltavilla yhteistyömuodoilla.

Ruotsinkielinen koulutoimi ei ole tässä vaiheessa katsonut tarpeelliseksi selvittää yhtenäiskoulua tarkemmin. Ruotsinkielistä ja suomenkielistä lukiota koskevat samat valtionosuusleikkaukset.

### **Yhtenäiskoulun tilakysymykset**

Mitä tulee rakennusten vaihtoon siten, että koko suomenkielinen perusopetus siirtyisi toimimaan yhtenäiskouluun Kasavuoren tiloissa ja lukio siirtyisi Mäntymäkeen, työryhmä toteaa, että Mäntymäen koulu soveltuu hyvin oppimisympäristöksi pienille lapsille sekä rakennuksen, piha-alueen että koulumatkojen osalta. Mäntymäellä oppilasmääriä pystytään kasvattamaan ikäluokkien kasvun mukaisesti.

Niinikään työryhmä toteaa, että koulurakennusten muuttamisesta aiheutuvia kuluja on ollut vaikea arvioida. Liitemateriaalissa esitetyt viranhaltijoiden laskelmat ovat alustavia eivätkä vielä perustu syvälliseen analyysiin tilojen toiminnallisista muutoksista, yhtenäiskoulun asettamista vaatimuksista luoda kouluun omia alueita eri ikäluokille jne.

### **Kauniaisten lukio**

Työryhmän toiminnan aikana esiin nousi myös kysymys siitä, miten tulevaisuudessa mahdolliset leikkaukset toisen asteen koulutuksen valtionosuuksiin vaikuttaisivat Kauniaisten Lukion kustannuksiin.

Puhtaasti matemaattisin perustein vaikuttaaärkevältä nostaa lukion oppilasmäärää. Kun valtionosuus laskee, voidaan toiminnan tehokkuutta parantaa lukion kokoa ja ryhmäkokojen kasvattamalla.

Kauniaisten lukion oppilasmäärää pystytään tuottavuuden parantamiseksi kasvattamaan maltillisesti pitäytyen nykyisessä kiinteistössä. Kasavuoren koulukeskukseen ollaan rakentamassa lisää tiloja.

Lisätilojen vapauttaminen lukion käyttöön pienentämällä yläkoulun osuutta Kasavuodessa ei olisi taloudellisesti järkevää, koska perusopetuksessa valtionosuus on suurempi. Riittävän suuri yläaste takaa monipuolisen kurssitarjonnan.

Kauniaisten lukion koon merkittävä kasvattaminen esim. 500 oppilaaseen edellyttäisi rakennusten vaihtamista ja lukion toiminnan siirtämistä Mäntymäen tiloihin.

Työryhmän arvio on, että oppilasmäärän lisääminen 33%:lla 375:stä 500:n saattaa aiheuttaa paineita lisätä henkilöstöresursseja jatkossa.

Lukion koon kasvattaminen tapahtuisi joka tapauksessa pääasiassa ryhmäkokoja suurentamalla. Sitä, miten oppilasmäärän kasvattaminen vaikuttaisi lukion houkuttelevuuteen ja sisäänpääsykeskiarvoon ei ole työryhmän työssä arvioitu.

### **Työryhmän suositukset jatkotoimenpiteistä**

Työryhmä jättää raporttinsa kaupunginhallitukselle, ja ehdottaa että asia viedään lausunnoille varhaiskasvatus- ja koululautakuntiin ja tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Ryhmä ehdottaa KH:lle, että, se pyytää koulurakentamiseen erikoistuneelta arkkitehdilta selvityksen tilaratkaisuista ja niiden aiheuttamista kustannuksista.

LIITE 1 Kustannusarvio

LIITE 2 Tilatarve

Tausta-aineisto ja vaikutusarviointi (erillinen virkamiesraportti)